

— **Österreichischer Schulatlas.** Nach methodischen Grundsätzen bearbeitet von Joh. Georg Rothang. Preis in steifem Umschlag 60 kr. Prag, 1884. Verlag F. Tempsky.

Že dolgo ni mi došlo v roke učilo, katero bi bilo na-me tako dober vtis naredilo, kakor pričujoči atlant. Videl sem že mnogo atlantov, ki so bili namenjeni srednjim, meščanskim in ljudskim šolam. Za poslednje učilnice so prav izvrstni atlanti, ki so izišli v Hölzel-novi zalogi v Beči, prav dobri so tudi Trampl-jevi in Rothang-ovi atlanti za ljudske in meščanske šole. Atlanti, ki so namenjeni ljudskim šolam, imajo navadno tudi tako nizko ceno — Hölzel-novi n. pr. so po 25 kr. (za vsako kronovino je posebna izdava) — da učitelj na vsaki ljudski šoli prav stori, ako jih vsaj otrokom premožnejših staršev priporoča, zlasti pa naj se to stori na čveterorazrednicah v III. in IV. razredu. So mi pa tudi znane nekatere šole, v katerih so učenci teh viših razredov preskrbljeni s temi dobrimi in cenimi učili.

Č. čitatelj pričakuje morebiti zdaj, da bodem slovenskim šolam priporočal tudi pričujoči atlant, ki stane 60 kr. Kaj pa dà, moram ga priporočati, kajti 60 kr. je tako vreden, kakor če bi ga brat bratu ponujal, obsega nič manj nego 22 zemljevidov, čisto novo izrisanih in barvanih, kaj prilično za šolsko rabo. Pomisli torej č. čitatelj, 1 zemljevid te niti 3 kr. ne stane. Vender radi tega ne omenjam tega najnovejšega Rothang-ovega atlanta in tudi v ta namen ne, da bi si ga učenci naših ljudskih šol kar od kraja kupovali, kajti 60 kr. je vender le prevelika svota za revnega slovenskega kmeta in delavca. O tem atlantu govorim tistim slovenskim učiteljem, kateri se pri zemljepisnem uku ne poslužujejo prave metode. (Vprašanje je pa, če ti učitelji beró „Učit. Tovaríša“?) Ta atlant ima namreč razen 22 zemljevidnih kart za uvod karto pod naslovom „Tableau geographischer Grundbegriffe“. In kaj predstavlja ta-le „tabló“? Ima 1) načrt šolske sobe, 2) načrt šolskega poslopja z vrtom in telovadiščem, 3) načrt šolskega kraja (ideal) in 4) sliko poglobitvinih oblik zemeljske površine, na kateri vidijo se z zračne povišine (Vogelperspektive): ravnine, gore, reke, jezera, morje, otoki, polotoki, ognjeniki, morske in zemeljske ožine itd. — pod to sliko je pa še druga (5.), ki kaže, kakó se na zemljevidih risajo gore, reke, jezera, morje itd. Ta tabló s temi 5 slikami nam torej v podobah kaže, kakó naj postopamo pri zemljepisnem uku. Začnimo s šolsko sobo in v njej kažimo že vzhod, zahod in sever in jug, — prestopimo k šolskemu poslopju, opišimo domači kraj, idimo k sodnijskemu okraju in k političnemu poglavarstvu; vzemimo potem domačo deželo, potlej njene sosedne dežele, naposled vkupno avstrijsko cesarstvo z njegovimi deli, ostalimi kronovinami. Zdaj sledé v bistvenih potezah druge evropske države. Če prej ne, je zdaj zadnji čas, razjasniti najvažnejše momente iz fizikalíčne (pri tem služijo dobro omenjene slike) in matematične geografije. Tù vzamemo globus v roke in ga po matematičnih črtah in po fizikalíčni tvorbi še razdelimo na pasove ter na posamezne zemljine, o katerih moramo več ali manj obsirno govoriti, kakor pač dopuščata čas in zmožnost učencev.

I. L.

D o p i s i.

S Tolminskega. V Tolminskem šolskem okraju na Goriškem ustanovilo se je »Tolminsko učiteljsko društvo« sè sedežem v Tolminu. Društvena pravila je veleslavno namestništvo v Trstu potrdilo v dan 14. avgusta t. l., štev. 11844. Prvi občni zbor je bil v Kobaridu v dan 25. preteč. m.

S Prema. (Učiteljska konferencija.) V dan 2. julija t. l. bil je za učiteljstvo tukajšnjega šolskega okraja v resnici dan radosti, dan veselja, dan pravega pobratimstva. Ta dan bila je za tukajšnji šolski okraj uradna letna učiteljska konferencija pri sv. Petru na Pivki. Okrajni šolski nadzornik g. Thuma ob poldnesi uri otvori konferencijo s primernim ogovorom na navzočne, v katerem tudi pozdravi p. n. gospoda Antona Globočnika, c. k. okrajnega glavarja Postojinskega in pa Gustava Pirca, deželnega popotnega učitelja kmetijskega in tajnika c. k. kmetijski družbi kranjski, katera vrla gospoda počastila bila sta našo konferencijo sè svojo navzočnostjo. G. predsednik javlja potem dalje, da se sklepi naše lanske konferencije do danes niso še vsi rešili in uresničili, sosebno oni »o kmetijskem Berilu« ne, ker se nam je tako »Berilo« od druge strani naravnost obetalo. Svojim namestnikom imenuje g. predsednik nadučitelja Trnovskega g. M. Zarnika; a zapisnikarjema predlaga pa gg. Dimnika in Jožina; mesto g. Jožina odbere konferencija drugim zapisnikarjem g. Zamana zavoljo tega, ker z g. Dimnikom blizo vkup službujeta in jima je bilo lažje zapisnik sestaviti. S tem izvršena bila je prva točka dnevnega reda. G. nadzornik nadalje poroča o šolskem nadzorovanji in o tem,

kar je tû dobrega, ter naprednega, kakor tudi pomanjkljivega zapazil. Napredek, rekel je, bil je sploh dovoljen. Mej vsemi predpisanimi predmeti je letos po vsem tukajšnjem šolskem okraju čitanje najbolj napredovalo. Pri tem predmetu se je le tû in tam premalo gledalo na glasno čitanje, na naglas in pa na ločila. Slovniski pouk obdeloval se je po nekod premlačno; ta, kakor tudi vsak drug pouk naj bode zanimiv in mikaven, sicer bila bi tû zares prava suša — brez vsakega uspeha. Lepopisje se je na več šolah prepovršno gojilo. Prosto spisovanje ali spise je za javno življenje zelo važno in koristi vsakemu človeku brez razločka na stan ali poklic njegov. Tudi ta važni predmet se je tû in tam prepovršno z mladino obdeloval, ter se z njim ni na vseh šolah tega okraja popolno do predpisanega smotra dospelo. Računstvo, osobito ono na pamet, se tû pa tam preveč površno, bolje rečeno: zanemarjevalno obdeluje. V takih slučajih se učitelj za ta prevažni pouk premalo pripravlja. Sosebno števila od 1 do 20 naj se z mladino na vse strani točno in temeljito obravnavajo, ker ravno ta številni okvir je glavna podloga vsemu drugemu računstvu. Ako se učenci enkrat tû prosto in z gotovostjo kretati znajo, ne bode jim nadaljevanje računstva od stopinje do stopinje v višja števila nobene težave več delalo. Torej se sê začetniki v tem obziru nikoli dosta ali preveč natančno poučevati ne more. Rek: »Kakoršen je začetek, tak bode konec« je posebno pri računskem pouku — na pravem mestu. Računstvo na pamet in tudi pismeno naj se natančno obdeluje in berizi, ker to je predmet, ki je le vsakemu potreben, nego tudi najboljši pripomoček, s katerim se učencem razum bistri in duh čvrsto vezba. — Realije: prirodopisje in naravoslovje, osobito, kar je treba za domače kmetško življenje vediti, preziralo se je sim in tje preveč. Vsak učitelj ima za ta predmet v svojem kraju zadosta praktičnega gradiva in domačih učnih pripomočkov, da ga more za javno življenje plodonosno in uspešno obravnavati. Pri zemljepisji in zgodovini pazilo se je tû in tam premalo na dejansko porabo (čitanje) zemljevidov; zemljevidi niso samo za-tô, da bi po šolskih sobah na stenah viseli, ali pa morda še celô kje v kaki omari vedno zaprti ležali, nego so za to, da se je učenci tudi čitati in sicer pravilno in prav čitati vadijo. Pri zgodovini bilo je po nekod tudi še preveč mlačno. Ravno zgodovina nam daje iz vseh časov in za vsako starost, kakor tudi za vsaki stan vzpodbudnih vzgledov pravega krščanskega junaštva, pravega patrijotizma, pravega državljanstva, prave ljubezni do domovine in do národa itd.; nasprotno nudi pa nam zgodovina tudi svarilnih vzgledov, kam da človeka, ako pot pravice, resnice in vestnosti zapusti, hudobne strasti dovedó in kakovo prokletstvo čez takega spridenca slednjič tudi neizogibno pride in ga sramotno uniči. Brez primernih zgodovinskih vzgledov mladini ljubezen do domovine, moški značaj, hrabrost in druge take poštenemu človeku in kristjanu potrebne lastnosti v njena nježna srca skoraj vcepiti ni možno. Kakó privzdigne človeka navdušenje, kadar sliši pripovedovati o slavnih činih naših davnih prednikov, kakoršni so v zgodovini zapisani! »Beseda gine, vzgled pa rine«. — Tudi risanje se je splošno izboljšalo, dà, po nekaterih šolah celô do popolnosti dospelo, a tû in tam bilo je pa tudi še prav slabo; gledalo se je premalo na to, da bi bile risanke čedne, pravilne in natančne, na to, kar mora se pri tem pouku paziti. Po nekaterih šolah opustili so se pikčasti risanski sesitki in risalo se je na gladek papir, kar je vse hvale vredno, ker se s tem učencev samostojnost bolje vtrjuje. Kot risanski vzorci služile so na večini šol tukajšnjega okraja Grandaner-jeve risarije. Poglavitne pomanjkljivosti pri poučevanju tega predmeta bile so sledeče: 1. na nekaterih šolah se je premalo stvarne obravnavale; 2. opazilo se je sim ter tje premalo skrbí učiteljeve pri risanskem pouku; 3. gledalo se je premalo na čistoto risanskih zvezkov. Ti omenjeni nedostatki naj se povsod, kjer se še nahajajo, v prihodnje odstranijo, pa bode gledé risanja na tukajšnjih šolah potem vse dobro in hvale vredno. — Telovadba trpela je več ali manj iz dveh uzrokov: po največ šolah popolno manjka primernih telovadišč s potrebnim orodjem, a po drugih krajih so pa tudi še nčitelji, kateri nikdar prilike imeli niso, v telovadbi tudi le za silo izvežbati se; taki učitelji najbolj storé, da pri slavnem c. k. deželnem šolskem svétu prosijo, da se jih tega poučevanja popolno oprosti. — Ženska ročna dela poučevala so se uspešno na 18tih šolah tega okraja; pomanjkljivo pri tem pouku bilo je to, da se je na šivanje sploh premalo oziralo. Ravno praktično šivanje je pri tem pouku poglaviti del, na katerega bi se moralo posebno gledati, kajti šivanka se pri vsaki družini najbolj rabi. Sploh pa priporoča g. nadzornik, da naj se učitelj za vsakokratno poučevanje vselej vestno pripravlja, ter učni čas, vsakemu predmetu posebej odločen, točno in vestno dopolnjuje; posebno pri začetnikih treba je, da so natančni in vestni in to v vsakem obziru, ker, ako je podloga slabo narejena, tudi nadaljevalni pouk nikdar prida in uspešen ne bode. Od otrok naj se vselej strogo zahteva, da na učiteljeva vprašanja vedno v polnih stavkih odgovarjajo. Učitelj brez prave metode v šoli več skazí in spridi, nego koristi. G. nadzornik objavi konferenci sledeče postave in ukaze: 1. Ukaz ministra za uk in bogočastje s 7. svečana 1884. l., štev. 21987 1883. l., kateri razjasnuje določbe pri sposobnostnih preizkušnjah za meščanske šole itd. 2. Ukaz ministra

za uk in bogočastje z 12. svečana 1884. l., štev. 23122, gledé zmanjšanja pisarij pri ljudskih šolah in prenapredbe nekaterih dotičnih določeb učnega reda z 20. avgusta 1870 l., štev. 7648. 3. Ukaz ministra za uk in bogočastje s 27. maja 1884. l. štev. 8019, o sprejemnih preizkušnjah učencev za prvi razred kake srednje šole itd. 4. Dopis visoke c. k. deželne vlade kranjske z 31. julija 1883. l., štev. 1883, v katerem se šolam in učiteljem priporoča g. Tomšičev »Vrtec« v naročevanje. 5. Ukaz visoke c. k. deželne vlade kranjske z 11. avgusta 1883. l., štev. 1457, kateri velevala, da se mora 1883. letnik »der Jugendbibliothek« z naslovom: »Nazaret« iz šolskih knjižnic odpraviti, ako bi se ta spis sploh kje nahajal. 6. Ukaz ministra za uk in bogočastje s 27. oktobra 1883. l., štev. 19587, v katerem je rečeno, da se ima iz vseh šolskih bukvarnic odstraniti dr. Weichelt-ovo delce prvega letnika: »Illustriertes Weihnachtsbuch für Jung und Alt«.

O tretji točki dnevnega reda: »Ali krajni šolski sveti zadostujejo svoji postavni nalogi«, poročal je g. nadučitelj Kavčič prav primerno. Konec svoje razprave, kateri je pa tudi dobro obširna in stvarna debata sledila, stavi g. poročevalec sledeča nasveta: 1. Slavni c. k. okrajni šolski svet priporoča naj krajnim šolskim svetom, da preiskovanje vzrokov šolskim zamudam v prihodnje šolskim vodstvom prepuščajo. Le-ta nasvet, dasiravno, ako bi se kdaj uresničil, učiteljem od strani staršev novih kletvic in jeze donese, bil je z večino glasov vzprejet. (Škušnja me uči, da manj ko ima kak učitelj z občinskimi in krajnega šolskega sveta poslovanjem opraviti, toliko bolj v miru tudi živi. Pis.) 2. Krajni šolski svet izročiti ima v začetku vsakega šolskega leta znesek za stvarne reči in potrebe šolskemu voditelju, da ne bode treba za vsak kosček krede in za vsaki kanec črnila sproti ponižno prositi, kar učiteljevo avtoriteto spodkopuje. (Soglasno vsprejeto.)

K četrti točki: O vpeljavi Greiner-jevih pisnih zvezkov s predpisi v vse šole tega okraja, poročal je popolno stvarno g. Okoren. K temu poročilu večina konferencije pritrdi nasvetu, da se Greiner-jevi lepopsni zvezki s predpisi v šole tukajšnjega šolskega okraja vpeljejo in v tretjem letu (s tretjeletniki) začnjenjo rabiti. G. Adlešič nasvetuje, da se mesto Greiner-jevih vpeljejo v tukajšnji šolski okraj Lapajne-tove lepopsnice. Pritrdilo se je, da, kakor hitro bi g. Lapajne svojim lepopsnicam po Greinerjevem načinu primerne predpise preskrbel, bi se potem to lahko brez vseh zadržkov zgodilo, ker tukaj ne gre edino in le za načrtani papir, nego temveč zato, da ima vsak učenec pred soboj sam svoj predpis, po katerem se vadi pisati. G. predsednik na tó mej drugim opomni, da se dobí za 2 gld. 132 Greiner-jevih lepopsnih zvezkov s predpisi, a, da kdor jih kupi 1000 vkup, dobí za nameček celih 400 lepopsnic, ali na vsakih 100 celih 40 po vrhu.

Peto točko dnevnega reda: »O cerkvenem petji« izpeljeval je g. Perné vrlo dobro, stvarno in zmerno. (Ker slavnemu uredništvu vseh treh ravno imenovanih gospodov poročevalcev referate ob enem v prepisih pošiljem, da je dovoljno za »Tovarišac« priredi in porabi, je v tem dopisu obširneje omenjal nisem.)* K g. Perné-tovi razpravi dostavlja tudi g. predsednik Thuma svoja mnénja in prav stvarne opombe; oménja, da samo visoko c. k. ministerstvo v posebnem razglasu željo izreka, da bi se v polnem pomenu besede ne le drugo pošteno in vzpodbudno, nego tudi pravo in pobožno cerkveno petje užé pri mladini, kolikor je to doseči mogoče, priučevalo in vadilo, ter se na podlogi tega mej odrašenimi pozneje uspešno nadaljevalo, s čemur bi si učitelji lepih in pohvalnih zaslug gotovo pridobivali. Sploh rečeno, pravi nadalje, kjer je učitelj ob enem tudi orglavec, skrbi in prizadeva naj se marljivo za dostojno in krščanskemu duhu, kakor tudi svetemu hramu božjemu dostojno in primerno cerkveno petje. Koralnega, oziroma cecilijanskega petja cerkvenega pa se na deželi, sosebno po bolj raztresenih krajih in manjših županih, nikakor splošno, stvarno in uspešno ne more gojiti, ker manjka za tó potrebnih pevskih moči, in ako bi tudi bile, jim manjka pa časa za vežbanje in vaje v koralnem cerkvenem petji radi drugih vsakdanjih del in opravil, za katere pridnemu kmetskemu prebivalstvu še tako dostokratov dragega časa primanjkuje. Drugo je pa tudi to, da je vsak delavec svojega plačila vreden; torej tudi pevci, kateri se v težkem koralnem petji vadijo in vežbajo, za kar porabiti morajo veliko časa, tega nikakor brez plačila storiti ne morejo. Za taka in primerna plačila pevcem pa učitelj kot orglavec gotovo iz svojih dohodkov nikakor skrbeti ne more. A kako je pa zato, sosebno po bolj ubožnih krajih na deželi, od drugih strani preskrbljeno, znano je le predobro vsakemu, kdor se je kdaj s cerkvenim petjem ukvarjal. Korál strogo, točno in tudi v pravem koralnem duhu in slogu izpeljan je v resnici kaj veličastnega, kaj vzpodbudnega in kaj nebeskega; a grše spake se pa tudi skoraj misliti in čuti ne more, nego je ravno koralno petje, nepopolno in površno izvrševano. Tako petje, mesto duha pobožnosti buditi in službo božjo poveljevat — béga oboje, kazí oboje, ker skaza nikjer koristna in na pravem mestu ni. Pesem na poskok ni božjemu hramu primerna, ravno tako pa tudi ne površno in skazeno koralno ali cecilijansko bogoslužno petje,

*) Vzprejeli. Srčna hvala! Ured.

odpravi naj se oboje. Ker je pa užé povsod srednja pot najboljša pot, boče taka pot tudi gledé pravega cerkvenega petja, katero ne boče le službe božje poveljevalo, nego tudi v sreih vernikov pobožna čutila budilo, na pravem mestu. Tem mirnim in dobro preudarjenim opombam g. nadzornikovim je konferencija soglasno s popolnim odobrovanjem pritrjevala. (Dalje prih.)

Iz Radovljiskega okraja. Svojo letošnjo učiteljsko skupščino imeli smo učitelji omenjenega okraja v dan 30. jul. t. l. v Gradu. Zbora udeležili so se vsi gospodje učitelji in gospodičine učiteljice. Bilo je pri konferenciji 20 učiteljev in 6 učiteljic. Tudi gospod c. k. okrajni glavar Dralka je bil ves čas zborovanja mej nami. Iz mej častite duhovščine počastil nas je s svojo navzočnostjo č. g. kaplan Franjo Kregar iz Radovljice. Svojim namestnikom voli g. predsednik nadučitelja Trojarja. Zapisnikarja sta pa bila gg. Maier in Jeglič. Gospod c. k. okrajni šolski nadzornik, profesor Seneković, pozdravlja prisrčno vso skupščino. Oménja 600letnice, katero je vlani praznovala vsa Kranjska. Nadalje spominja se našega prejšnjega gospoda nadzornika, umrlega prečastitega g. dekana Kešeta, ki je bil več šolnik. Nato preide k opazkam o nadzorovanih šolah. Natančno o tem poročati ne more, kajti ni mu bilo mogoče do zdaj se, da bi bil videl vse šole. V šolah, katere je nadzoroval, bilo je čitanje dobro; samo želiti bi bilo, da bi otroci nekoliko glasneje čitali. Slovnica se je dobro poučevala; vendar naj se mladina tukaj ne trudi preveč s suhoparnimi pravili. Računjanje je na enih šolah dobro, a na drugih manj dobro. Pri računjanji priporoča g. nadzornik, da naj se ravnaajo gg. učitelji po najnovejši terminologiji in tehničnih izrazih te stroke. Pisanje je na nekaterih šolah prav dobro, na drugih dobro in manj dobro. O zgodovini se poučuje dobro. Zemljepisje naj se uči na podlogi dotičnih zemljepisev. Drugo je našel g. nadzornik vse v redu. Na vrsti sta gg. Žvagen in Medic s poročili. Oba sta prav dobro poročala. G. Žvagen poročal je po slovenski, a g. Medic pa po nemški. — Razprave pri g. Žvagen-ovem poročilu udeležujeta se gg. Žirovnik in Zarnik. G. Žirovnik pravi, da bi bilo dobro, da bi se po zimi ptičem napravile takozvane »ptičje kuhinje«, to je, da se polaga pticam na primernem kraju na deskah zrnja i. t. d. G. Zarnik oménja, da imajo na Breznici te »ptičje kuhinje« užé nekaj časa. Pri g. Medic-ovem poročilu ni bilo od gg. sodrugov razgovora. Le g. nadzornik oménja na izjavo g. Medic-evo, »da naj bi se knjige v krajnih šolskih knjižnicah kronovizovale«, da to ne gré, ker krajne šolske knjižnice imajo za ta posel še premalo knjig. Potem govori g. Pirc, tajnik c. k. kmetijske družbe, ter učiteljem priporoča, kolikor je le mogoče, da pospešujejo kmetovo blagostanje. Stan kmetijski, pravi, plačuje največ davka državi, torej je prav primerno, da gledamo na to, kako kmetu dohodke pomnožiti. Niso pa mali dohodki, ki jih prinaša poljedelcu sadjereja i. t. d. Gorenjska rodi obilo sadja. Pred vsem odlikuje se prelepa Brezniska župnina; pa, kaj bi se tudi ne, saj je tam bival svoje dni kot župnik sloveči sadjerejec častiti g. Lovro Pintar. Koliko tñ leto za letom pridobijo sadja, osobito jabolk različnih vrst in pa hrušek več vrst, koliko naredijo tñ mošta iz sadja, ki ljudem po leti prav vrlo zaleže, — to vedó najbolje Breznicanje. — Potem voli se novi stalni odbor. (Ostane stari.) V knjižnično komisijo volijo se tudi prejšnji udje; samo na mesto gospodičine Bauer, ki nikakor ni hotela še dalje voljena biti, vstopila je v odbor gospodičina Rozman. — V deželno učiteljsko konferencijo nismo volili, ker smo že lani v dan 11. januarja v to korporacijo volili dva zastopnika. (G. Trojarja in g. Kovšco.) — O okrajni učiteljski knjižnici poročal je g. Trojar. Nakupilo se je nekaj novih knjig. A mnogo knjig, kakor znano, daroval je naši knjižnici c. k. svetnik gospod Murnik. G. nadzornik se pooblasti, da v imenu učiteljstva g. daritelju izjavi najprisrčnišo zahvalo za ta lepi dar (podarjene knjige cenijo se nad 200 gld.). G. Maier nasvetuje, da naj bi se pred vsem nakupile knjige, ki bi učitelja seznanile s tehničnimi izrazi pri računstvu, kar je g. nadzornik nasvetoval. (Vzprejme se.) Dohodkov imela je knjižnica 75 gld. 51⁵/₁₀ kr.; stroškov pa 34 gld.; ostaja torej v blagajnici 41 gld. 51⁵/₁₀ kr. Račune pregledata gg. Jekovec in Rozman Ignacij. Pri posameznih nasvétih stavi g. Ivan Zarnik ta-le samostalni nasvèt: Radovljiško okrajno glavarstvo naj bi se opisalo v zemljepisnem in zgodovinskem obziru. Pri utemeljevanji svojega predloga pravi g. Zarnik, da on namerava sestaviti ta opis. Nasvèt je bil enoglasno vzprejet, razun g. Žirovnika, ki je mislil, da je to zasebna stvar in ne spada k oficijelnemu delu programa učiteljske konferencije. G. Zarnik prinesel je pole z vprašanji za vsa vodstva šol našega okraja sabo, in gosp. nadzornik jih je razdelil vsem pričujočim učiteljem. In tako utegnemo dobiti kmalu: »opis Radovljiškega okrajnega glavarstva«. Tiskan bo baje najpred v »Učit. Tovarišu«. K sklepu se g. prvomesnik vsem navzočim zahvaljuje, da so se tako marljivo udeleževali vkupnega zborovanja, ter učiteljstvo vzpodbuja, da naj vztrajno dela na korist in napredek národni šoli. Gospod c. k. okrajnemu glavarju se zahvaljuje, da je blagovolil biti ves čas konferencije mej nami.

Obrnen proti njemu, pravi: »Gospod c. k. okrajni glavar, bodite verjeni, da se bomo vsi vkup vsigdar žrtvovali ljudski šoli in vneto delali za vero, dom, cesarja!« Na to spregovori g. okrajni glavar vzpodbudljive besede gg. učiteljem. Zahvaljuje se jim za trud in uspeh, ki so ga po izjavi g. nadzornika imeli v šolah, ter prosi g. nadzornika, da kakor je dobro pričel, bi isto tako nadaljeval. G. nadzornik s trikratnim »Slava svetlemu vladarju — cesarju!« — sklene konferencijo. Skupščina navdušeno zapoje še cesarsko pesen, in s tem se je končala konferencija. Ob 2. uri smo vkup obedovali. Potem smo se vozili tudi po jezeru, ter prepevali domače pesni — v prelepem domačem raji. Ne bomo pozabili tega lepega dneva. ☉

Iz Kameniškega okraja. V 6. dan avgusta meseca t. l. imeli so ti učitelji in učiteljice svojo letno skupščino. V skupščino prišli so vsi gg. učitelji in gospice učiteljice s c. k. okrajnim šolskim nadzornikom, s predsednikom okrajnega šolskega sveta g. dr. F. Záplotnikom in s tajnikom c. k. kmetijske družbe (v Ljubljani) g. Avg. Pircem. — Zborovanje otvoril je g. predsednik ob devetih dopoludne, pozdravši navzoče učiteljstvo v slovenskem jeziku. Potem zahvali se v nemškem jeziku v imenu učiteljstva še g. c. k. okrajnemu glavarju, ker tako marljivo pospešuje razširjenje in ustanovljenje ljudskih šol v okraji. Za namestnika izvolil si je g. nadzornik g. Jos. Messnerja, nadučitelja Komenskega; za zapisnikarja izbere si skupščina gg. M. Ivanetiča, učitelja Blagoviškega, in M. Kosa, učitelja Krašinskega. — Preidoc h 1. točki dnevnega reda, poroča g. c. k. okrajni šolski nadzornik Andrej Žumer o nadzorovanji lj. šol v okraji. — Iz njegovega poročila posnemljemo to-le: Najprvo oménjal je premene mej učiteljstvom, da so bili namreč nekateri učitelji in učiteljice na svojih začasnih službah zatrdno postavljeni. Potem nastoje in tolmači šolske zakone in ukaze mej pretečenim šolskim letom in prej na svetlo prišle. (Na pr.: naučnega ministerstva ukaz s 26. marcija 1883. l., št. 5455 o kraticah za mere in uteže, zakon z 2. febr. 1883. l., naučnega ministerstva ukaz z 10. aprila 1883. l. o skrbi za zdravje v ljudski šoli, naučnega ministerstva ukaz z 12. aprila 1884. l. gledé zmanjšanja uradnih pisarij na ljudskih šolah.) Dalje pové g. nadzornik, da so vsi krajevni šolski svéti v okraji za šolsko knjižnico proračunili letos éez 100 gld. (mimo lanskih 29 gld.). — Dvorazredna ljudska šola Mengeška razširila se je v trirazredno, v Trzini mora se zidati nova enorazredna; enorazredne ljudske šole na Goričici, v Dobu in Dolu bodo se razširile v dvorazredne; na Rovih otvori se enorazredna, za Hólmec in Šmerijco naj se zida nova šola na Hólmci. (Sklepi vis. c. kr. deželnega šolskega sveta.) Potem poroča g. nadzornik o nadzorovanji, in sicer: 1. Gledé šolskih poslopij in šolskih sob so se razmere izboljšale; največja nedostatnost so šolske klopi. Gledé gorkote po zimi ravnaj se učitelj po toplomeru. 2. Hoja v šolo. V vseh 22 šolskih okrajih bilo je 3593 za šolo godnih otrok, v šolo jih je hodilo 87%, 8% postavno oproščenih (največ zaradi velike daljave za prvo leto), neopravičenih, ki niso v šolo hodili, je le 5%. — Ako se odstejejo otroci šol za silo (v Motniku, Pečah, na Selih, Rovih, Hólmci in Skaručini), ostane še okoli 400 za šolo godnih otrok, ki nikjer v šolo ne hodijo. 3. Učni pripomočki so se precej pomnožili. Najbolj pogreša se zbirke domačih prirodnin. 4. Otročje knjižnice so se tudi pomnožile. Na »Vrtec« še devet šol ni naročenih. Samo jedna šola še te knjižnice nima. Na vseh šolah v okraji imajo te knjižnice 1154 knjig (446 vezanih, 708 nevezanih). 5. Šolsko voditeljstvo. — Šolski uradni spisi bili so večinoma v lepem redu in skrbno spisani. V kroniko vpiše se iz matrike vkupni pregled, hoja v šolo in napredek šolskih otrok, v tednik pri jezikovem pouku naloge (naučnega ministerstva ukaz z 12. febr. 1884. l.) in za I. oddelek tvarina iz nazornega nauka. — Vzajemnost učiteljev ene in iste šole bila je vzgledna. 6. Šolsko ustrahovanje bilo je skoraj povsod dobro, v sedmih slučajih prav vzgledno. 7. Na vzgojo gleda učiteljstvo, kakor na pouk. Otroci večinoma kaj radi slušajo. V vsem okraji ima 200 otrok 692 gld. v poštni hranilnici shranjenega denarja. 8. Uspehi pri pouku so bili letos boljši ko lani. So pa tudi šole, kjer se učni smoter še daleč ni dosagel. Da bi se to izboljšalo, sestavi se na vsaki šoli pred začetkom šolskega leta na podlogi učnih črtežev in učnih knjig za vsaki oddelek in razred obširen učni načrt, deljen v štiri četrtletja. V tem naj se navéde iz vsacega predmeta vse, kar se bode učilo: katera berila se bodo brala, kaj se bode učilo iz slovnice, pravopisja, vse spisne naloge i. t. d. Posamezni predmeti: a) Jezikovni pouk: Učiteljstvo si prizadeva, da rabi pri pouku pravilen slovenski jezik. Naopadne oblike, germanizmi i. t. d. se bolj redko nahajajo. Tvorni deležnik preteklega časa (pisal, bral, računal) naj učiteljstvo pri pouku izgovarja, kakor se piše in to tudi od otrok zahteva. Za obljudene šole zadostuje Abecednik za I. in II. oddelek, ako se otrokom potrebna slovnica ustmeno dodá. Slovniški pouk bil je boljši od lani, vendar je v tem predmetu najslabši napredek. Glasoslovje, zlogoslovje goji se premalo. Vsaka

naloga, bodi si domača ali šolska, naredi se prej z otroci ustno. Nemški jezik poučeval se je na dveh šolah obligatno, na eni neobligatno s prav dobrim, dobrim pa tudi s slabim uspehom. b) Računstvo se je izmej vseh predmetov najbolje poučevalo. c) Realije so se na podlogi beril po vseh šolah uspešno poučevala. Za poučevanje v zemljepisji pogreša se narisov za šol. poslopje in šolski okraj. Za demovinosloje priporoča se zapisovanje ljudskih pravlji in zgodovinskih dat dotičnega kraja. d) Lepopisje se je izboljšalo zlasti tam, kjer se je poučevalo po Razinger-Žumerovi metodi. e) Risanje je bilo v nekaterih šolah prav dobro, v nekaterih pa tudi prav slabo. f) Petje se je povsod dobro gojilo. Priporoča se raba Nedvčedovega »Slavčka.« g) Telovadba gojila se je na dveh šolah po predpisih, drugod pa samo telesne vaje v šolski sobi, ker ni telovadišč. h) V ženskih ročnih delih poučevalo se je na devetih šolah in sicer: pletenje, kockanje, zaznamovanje, vezenje in šivanje z dobrimi uspehi. i) V kmetijstvu, zlasti v sadjereji, se je praktično poučevalo na šolah, ki imajo šolski vrt. Osem do zdaj urejenih šolskih vrtov meri 2100 m^2 . Od teh se je letos porabilo za nasetev peckov 100 m^2 . V drevesnicah bilo je 2064 jedno- do triletnih divjakov, 608 se jih je cepilo z otroci, 400 bilo je uže prej cepljenih, 180 se jih je ljudstvu dalo. G. predsednik c. kr. okrajnemu šolskemu svetu poslušal je prav verno to zanimivo poročilo nadzornikovo ter je potem poslovilvi se od učiteljev odšel. Prav iznenadila je takoj potem vse domače in učitelje goste (4 iz Litijskega okraja, 2 iz Ljubljanske okolice najodličnejši mej njimi g. A. Funtek) gospica Marija Scherz, učiteljica Zaloška, sè svojim v pravilni slovenščini pisanim poročilom: o slovniciem pouku na enorazrednici. Kaj tacega je pač bela vrana mej slovenskimi učiteljicami, ki rajše nemščino »mučijo«. V razgovorjanji o tem predmetu oglosila se gospoda Letnar in Burnik. Ko je o tem govoril še g. nadzornik, določilo se je končno: Izreci se odboru za preskrbovanje in predelovanje knjig ljudske šole želja, da pridene k Tretjemu Berilu slovnico (skladnjo). O slovniciem pouku na dvorazrednici poročal je g. Anton Javoršek, nadučitelj Mengeski. K debati o njegovem poročilu oglosil se samo g. nadzornik ter izjavi, da pogreša v spisu teh-le poudarkov: 1. slovnisko pravilo izpelji se iz beril samih, 2. učenci naj se korenito naučé, 3. učitelj trébi lokalizme in druge nedostatnosti narečja. Po nekoliko oddihljeji razpravljal je g. Alojzij Kecelj, učitelj Ihanski, svojo nalogo o začetnem pouku v zemljepisji. Kritikujoč to razpravo, oglosil se g. Pfeifer ter pravi, da so risarije, ki jih je g. poročevalec pri razpravljanji narisal, veliko pretežke za otroke, da bi jih dobro izpeljali. Tega mnénja je tudi g. nadzornik ter izjavi, da je pa naloga s pravega stališča izdelana. Po teh razgovorih pové g. predsednik skupščini, da je g. V. Burnik zrisal dober in velik zemljevid Kameniškega okrajnega glavarstva. Zemljevid dal se je strokovnjaku v pregled in popravo in se zdaj uže litografuje. Gledé tega zemljevida stavil se je ta-le nasvèt: 1. Visoki c. k. deželni šolski svèt naj se prosi, da bi ta (Burnikov) zemljevid dovolil rabiti po ljudskih šolah Kameniškega okraja in 2. slavni c. k. okrajni šolski svèt pa, da ga založi. Po tej točki uradnega dnevnega reda govoril je g. Pirec, tajnik c. k. kmetijske družbe, spodbujajoč v živem govoru zbrane učitelje, da naj na to delujejo, da se umno kmetijstvo in sadjereja mej národom, kjer službujejo, povzdigne. Oménja, da je ravno ljudski učitelj v prvi vrsti poklican kmetu k materijelnemu blagostanju na noge pomagati. G. nadzornik zahvali se g. tajniku za spodbujajoč govor, želeč ob enem, da bi še večkrat počastil učiteljsko skupščino v Kameniku. O delovanji odbora za pregledovanje knjig »družbe sv. Mohorja«, poročal je g. L. Letnar, učitelj Dobski. Imenik knjig, ki so se vzprejele v otroško knjižnico in v šolsko, poslal bode odbor vsem vodstvom v okraji. Pri izbiranju učnih knjig za šolsko leto 1884/5, ukrenilo se je, da ostane vse pri starem. V knjižnično komisijo so bili izvoljeni: gg. V. Burnik, Fr. Golmajer, A. Javoršek, Avg. Štefanič in Ig. Tramte. Ti izbrali so si za predsednika g. Burnika, za njegovega namestnika pa Javorška. Sklene se na dalje, da se okrajna učiteljska knjižnica iz Mengesja prepelje v Kamenik. Volitev dveh poslancev v deželno učiteljsko konferencijo se na željo predsednikovo ni vršila, ker je povedal, da letos ne bode zborovala. Stalni odbor ostal je stari. Samostojnih nasvetov bilo je več, tudi obilo knjig se je nasvetovalo, da bi se nakupile za okrajno učiteljsko knjižnico.

Iz Krškega. (Kako bi dobili pedagogiko v slovenskem jeziku?) Ni dolgo še, ko mi je poslal »hrvatski pedagogijski književni zbor« troje knjig, katere je letos izdal, namreč dve drobni knjižici za mladež in »Stjepan Basariček-a: Pedagogijo. III. del. Posebno obukoslovje«. S tem delom je pridni hrvatski pedagogijski pisatelj dokončal svoje obširno delo »pedagogijo«, ki je izišlo v 3 letih in 4 delih, namreč I. d. Uzgojoslovje, II. d. Obče obukoslovje, III. Posebno obukoslovje in IV. d. Poviest pedagogije«.

Čestitajmo, slovenski učitelji, vrlim hrvatskim sobratom, da imajo za uspešno delovanje na pedagogijskem polju že vsa potrebna književna sredstva, katera v prvi vrsti tako zelo potrebujejo na svojih hrvatskih učiteljskih: v Zagrebu (3) in v Petrinji (1). Ta napredek hrvatskih učiteljev mora pa nas slovenske učitelje z nova vzpodbujati, da tudi mi prej mirovati ne smemo, dokler v slovenskem jeziku enake knjige nimamo. Čemu pa? utegne kdo vprašati, ko so naša učiteljska večinoma še nemška, in ko se pedagogija na njih ne uči še in ne bode še kmalu učila v našem jeziku. Ta ugovor je sicer tehten, a nas ne smé plašiti. Mej učiteljskimi kandidati po Slovenskem je nekaj tako domoljubnih mladeničev — in tacih se tudi v bodoče zmanjkalo ne bo — kateri bi se tudi pedagogije rajše v slovenščini nego v nemščini učili, ko bi potrebnih slovenskih knjig imeli. Takim vrlim pripravnikom je treba pomoči s tem, da jim učitelji spisemo in izdamo pedagogijske knjige tudi v slovenskem jeziku, katere bodo vsaj poleg nemških rabili. Domoljubni učitelj pedagogije se je pa bode morebiti tudi sam posluževal in se vsaj terminologije v obeh jezikih učil. Slovensko pedagogiko bi bili lahko že kdaj imeli v našem jeziku, ako bi kateri slovenskih pisateljev na učiteljskih v Ljubljani, Kopru, Gorici, Mariboru in dr. učil ta nauk, ki je menda povsodi v rokah za naš narod mlačnih mož. Dokler si slovenski učitelji ne spisemo dobre take pedagogike in pedagogične slovenske terminologije ne ustvarimo, imeli bomo vedno težavo pri spisovanju in obravnavanju pedagogijskih vprašanj. Zato tega dela ne moremo odlašati. Posamezna moč bode težko v kratkem času kaj takešnega ustvarila: ako se pa delo razdeli mej zmožne šolske pisatelje, katerih že precej imamo, utegne se delo v 2—3 letih dovršiti. Pred vsem pa je treba materijelne podpore, da se knjiga založi in tudi sodelalcem dá mala nagrada. »Hrvatski pedagogijski književni zbor«, ki dobiva podpore od raznih avtonomnih in vladnih korporacij, že dela takó. Enako naj bi delalo tudi »Slovensko učiteljsko društvo«; ali to menda reprezentuje častiti g. predsednik zdaj sam, ki ima pa že pri našem vrlem »Učit. Tov.« dovolj hvaležnega posla. — Z ozirom na te okoliščine sem se jaz obrnil ne davno na slavni deželni odbor (zbor) kranjski s prošnjo, da bi mi dovolil za izdanje slovenske pedagogike nekaj podpore. Ako mi vstreže, naprosil bodem boljše šolske pisatelje, da bi pri tem delu sodelovali. Potem bodem še naročnike nabiral. Denarna podpora bode kazala, v kakšnem obsegu bi se izdala knjiga, ki utegne sevêda veliko stati. Toliko sem si štel v dolžnost, častitim gg. tovarišem naznaniti.

I. Lapajne.

Iz Ljubljane. Rojstni dan presvetlega cesarja je tudi šolstvo in učiteljstvo tu in po deželi veselo in dostojno praznovalo.

— V sadje- in vinorejski tečaj na Slapški šoli so letos šli ti-le gg. učitelji: Žvagen Valentin, učitelj v Radovljici; Matija Hudovernik, nadučitelj v Dobropolji; Fran Koller, učitelj v Stalcu na Kočevskem; Jan. Barle, učitelj v Podzemelji; Andr. Šest, nadučitelj v Metliki; Vilj. Gebauer, učitelj v Trzinu; Adalbert Ribnikar, nadučitelj v Dolenjem Logatci; Jan. Pipan, učitelj v Starem Trgu pri Ložu; Mat. Hiti, učitelj v Slavini; Dic Oton, učitelj v Šturiji; Jos. Svetina, učitelj v Šmariji; Fran Črnò, učitelj na Vrhniki; Jos. Cepuder, nadučitelj v Litiji; Jan. Žirovnik, nadučitelj v Gorjah na Gorenjskem.

— Odbor »Slovenskega učiteljskega društva« bode imel v četrtek, t. j. 4. t. m., ob 2 popoldne v društveni sobi sejo, h kateri vse gg. odbornike uljudno vabi **predsedništvo.**

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Kočevskem okraji: na novoustanovljeni dvorazrednici v Dolenji Vasi (pri Ribnici) II. učit. služba s 450 gld. letne plače (s šolskim letom 1884/85.) zatrdno, ali začasno. Prošnje do 10. sept. t. l. pri c. k. okrajnem šolskem svêtu v Kočevji.

V Litijskem okraji: na dvorazrednici pri Sv. Križi pri Turnu in na novi enorazrednici pri Sv. Juriji v Izlaku s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. Prošnje do konca avgusta t. l. na c. k. okrajni šolski svêt v Litiji.

V Krškem šolskem okraji: na dvorazrednici v Boštanji, II. učit. služba s 400 gld. in s stanovanjem; na dvorazrednici na Raki, II. učit. služba s 450 gld.; na dvorazrednici na Studencu II. učit. služba s 400 gld. in s stanovanjem. Prošnje pri c. k. okrajnem šolskem svêtu do konca avgusta t. l.

Prošnja. G. g. zvedence v učiteljstvu pri sl. c. k. okrajnih šolskih svetovalstvih prosimo, naj bi na to delali, da bi sl. c. k. okrajni šolski svêti razpise učiteljskih služeb tudi uredništvo »Učit. Tovaša« v pravem času pošiljali.